

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. Quid restituendum ab eo, qui alium quoad bona animi, seu naturalia,
seu supernaturalia iniquè læsit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

negligentia consecuta; ita etiam Custodes illi ad damna illicitæ lignationis, venationis, piscationis &c. vt docent omnes, & fatetur Syluester loc. cit. ob rationem contrariam; idque etiam si fortè ipsimet venatores, lignorum caesores, ad hoc non teneantur, vt docent Carbo & Salon. Ceterum quantitas restitutionis ex damno dato boni viri arbitrio taxabitur, vt inferius dicitur dub. 10.

85 Addo tamen, ab hoc onere excusari posse custodes, non solum si lignatio, pabulatio talis &c. iniuste prohibita sit; sed etiam si dissimulent cum ijs, qui ex graui necessitate, in communibus locis ac saltibus, moderate lignantur, pabulantur, quantum sufficit ad suam necessitatem subleuandam, vt ex quadam æquitate docent Carbo & Salon locit citatis.

DVBIVM III.

Quid restituendum ab eo, qui aliū quoad bona animi, seu naturalia, seu supernaturalia iniuste læsit.

Ad S. Thomæ 2. 2. q. 62.

86 **Q**uaritur primo, An & quid restituere teneatur ille, qui alterum in bonis animi naturalibus iniuste læsit; puta per veneficium, philtum, venenum, aut falsi persuasionem. Vbi notandum, naturalia bona animi esse, perspicacitatem ingenij, memoriæ, intellectus; item scientiam, & veri cognitionem.

87 Respondetur. Talis tenetur primo amoliri vim, fraudem, atque etiam veneficium, si qua licita ratione potest: quo spectat etiam, vt qui errorem perniciosum docuit, eum seducto detegat; quin etiam veritatem doceat, si alioquin ex officio docere debuit; alias non, iuxta dicta dub. præced. num. 72. Secundo, tenetur talis etiam adhibitis licitis & possibilibus medijs curare, vt pristina vis animi ac mentis redeat. Tertio tenetur subsecuta damna compensare, ad arbitrium prudentis viri. Ita ex communi docent Caietanus in summa V. Restitutio, Valentia quæst. 6. pun. 5. §. 1. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. Ratio per se patet; quia hæc omnia spectant vel ad iniuriam auferendam; vel ad dampnum iniuste illatum compensandum.

Qui tamen bona fide falsum docuit, si ex officio verum docere non debuit, probabiliter non tenetur de damno, vt notat Caietanus citatus; quia credens id sibi imputare debet: præterquam quod tale dampnum quasi fortuito obueniens non est obnoxium restitutioni, iuxta dicta dub. præced. num. 40.

88 An vero præterea pro ipso quoque natura bono, si reduci amplius non possit, aliquid in alio bonorum genere restituendum sit, saltem iuxta arbitrium boni viri, dubium est. Et responderetur, speculatiue quidem probabiliorem videri sententiam affirmatiuam, verum in praxi ad hoc neminem ef-

se rigide cogendum, iuxta ea, quæ de restitutione ab homicida facienda dicuntur. Est enim quoad hoc eadem ratio bonorum animi & corporis.

Quaritur II. An & quid restituere teneatur, qui alium ad peccatum induxit.

89 **A**SSERTIO I. Tenetur ex charitate ad procurandam seducti conuersionem, suasionem, consilio, precibus, & quidem arctius, quam alius, qui non induxit. Ita omnes. Ratio est. Quia talis duplici titulo ad hoc tenetur, & quia proximus est læsi, & quia author est læsionis; quod intelligitur de eo, qui vere inductus est; nam antea ad delinquendum paratum, maiore obligatione charitatis corripendum non putat Salon. quæst. 62. art. 2. controuersia, 2.

90 **A**SSERTIO II. Qui absque vi & fraude alium ad peccatum induxit, suasionem videlicet, precibus, blanditijs, non tenetur idcirco ex iustitia ad emendationem lapsi procurandam. Ita ex communi docent Sotus lib. 4. de iustitia quæst. 6. art. 3. Syluester V. Restitutio quæst. 1. Nauarrus Manual. cap. 14. num. 45. Valentia q. 6. pun. 5. §. 1. Lessius lib. 2. cap. 8. dub. 2. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. n. 5. & apud eundem Ledesma & Corduba. Ratio. Quia scienti & volenti nulla fit iniuria: talis autem sciens & volens peccauit. Accedit regula Iuris. *Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit obligatur*, de reg. iur. in 6.

Contrarium tamen apud citatos plerique veteres docent, vt Scotus, Richardus, Paludanus, Gabriel, Maior in 3. d. 15. Adrianus in 4. de Restit. Antoninus 2. p. tit. 2. cap. 2. Angelus, Rosella, quos sequitur Caietanus: sed parum probabiliter, ob dictam rationem.

91 **A**SSERTIO III. Qui per vim, siue metum, aut fraudem alium ad peccatum induxit, tenetur quidem ex iustitia ad vim & fraudem amolendam: sed ad procurandam tamen seducti emendationem ex iustitia non teneri probabiliter videtur. Primum docent omnes, & persepatet.

Secundum docent Sotus, Salon, Petrus Nauarrus, Lessius locis citatis: etsi contrariū præter antiquos illos citatos non improbabiler sentiant Syluester, Nauarrus, Valentia, Ledesma, Corduba citati.

Ratio est. Tum quia peccati dampnum ex sua natura tale est, vt non possit nisi volenti irrogari, & omnis metus respectu huius mali incurrendi, quasi leuis est. Tum quia is, qui iam antea remota vi & fraude, in peccato vitio permanet, tacite cedit iuri suo, alterique remittit obligationem restituendi; perinde ac si quis ablatum à fure palium quasi in manu sua habeat, nec tamen accipere velit.

92 Etsi vero is, qui ex odio Dei aut proximi aliquem ad peccatum inducit, grauius peccet, quam quis homicida; tamen qui ex voluptate, vilitate, vel alia de causa id facit, non grauius peccat, quam homicida; nec si inducat paratum, grauius, quam fur aut prædo: Secus si personam virtuti deditam seducat, vt colligitur ex cap. Merito 15. q. 1. & cap. Deteriores causa 6. q. 1.

Quaritur III. An & quid restituere teneatur, qui aliquem à Religionis ingressu vel professione male abduxit? Suppono, ad nihil teneri, q. alicui nondum

ingressu

ingresso religionem prudenter disuadet, ut quia aptus non erat, aut parentum inopia impeditus, ex dictis in materia de charitate, & infra de statu Religionis.

ASSERTIO I. Qui per vim & fraudem aliquem seduxit, tenetur ante omnia vim & fraudem amoliri, religionem v. g. quam iniqua detractio læsit, rursus collaudando, &c. Ita omnes. Patet; quia iniuria ubique amolenda est, quoad fieri potest.

ASSERTIO II. Qui per vim & fraudem aliquem seduxit, tenetur quoque ad compensationem damni temporalis, quod incurrit tam ipse seductus, quam Conuentus seu Religio. Ita Bannes q. 62. a. 2. dub. 3. Aragonius difficultate 1. ad 4. & quoad Monasterium consentit Lessius lib. 2. cap. 8. dub. 3. & videtur communis; quam ex professo etiam Sotus lib. 4. q. 6. a. 6. licet ex parte dubitans, sequitur. Probat. Quia damna per iniuriam, & contra commutativam iustitiam scienter illata, compensanda sunt, ex dictis dub. 2. n. 38. Accedit, quod iniuria Religionem ingresso illata, ceterum quodam modo fieri toti corpori.

Fateor tamen, quod ad Religionem attinet, longè certiore restitutionis obligationem fore, si vis vel fraus non ipsi tantum seducto, sed directè etiam Religioni fuerit illata, ipsam nimirum infamando, aut claustrum eius perfringendo &c. aut saltem hac directà intentione, ut Religio damnnum incurreret, Religiosus seductus fuerit: nam si præcise ipsi solum seducto, præsertim nondum Religionem ingresso, vis aut fraus illata fuerit, tum sane ita manifestum non est ullam religioni iniuriam illatam. Quia de causa etiam Salon. in simili censet, nullam esse restitutionem faciendam.

Sed nihilominus probabilis videtur, etiam sic restitutionis obligatione contrahi, ut citati sentiunt. Quia ut per exemplum rem declarans Lessius ait n. 15. etsi tu ius non habeas ad beneficium, vel legatum aliquod, habes tamen ius, ne alteri vis aut fraus fiat in tuum detrimentum; quod ipsum tamen non est omnino liquidum.

ASSERTIO III. Talis tenetur quoque ex iustitia, consilio, admonitione, precibus ad Deum fufis inducere ad Religionis ingressum, vel ipsum seductum, quamvis iam non amplius ad Religionem propensum, vel eius loco alium, si quem aptum, & à Religionis professione non alienum norit, aut nosse moraliter potest. Ita post Scotum, Richardum, Paludanum, Maiorem, in 4. d. 15. docent Syluester l. c. Nauarrus cap. 12. n. 44. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 2. n. 18. Valentia, Aragonius citati. Ratio est, Quia Religioni non solum damnum temporale per iniuriam datum est, sed etiam spirituale, dum sui quasi spiritualis membri accessione per iniuriam fuit priuata: Ergo & hoc compensandum.

Cæterum non debet ideo quisquam, adhuc sui iuris, importune & moleste ad tale consilium capiendum compelli; eo quod Religionis professio liberrima esse debet, ut recte notant citati.

Imo non improbable est, quod Sotus loc. citat. Carbo q. 10. Salon controuersa 3. & Lessius n. 14. docent, si seductus redire nolit, alium ad hoc ex iustitia induci non debere, sed solum ex æquitate. Quod regulariter in praxi ideo minus improbable est: Tum quia Religio hoc vix solet exigere. Tum

quia communiter facile est, aliud spirituale membrum seducti loco acquirere; præterquam quod etiam pro membro corporis nil restituendum multum existimant.

ASSERTIO IV. Seductor talis, licet nec seductum reducere, nec alium ad Religionis ingressum adducere possit, non tenetur ideo seipsum Religioni tradere: etsi per vim & fraudem etiam professum seduxerit. Ita Nauarrus n. 45. Sotus, Petrus Nauarrus, Valentia, Carbo, Salon, Bannes, Aragonius, Lessius citati: quicquid in contrarium dixerit Antoninus, Paludanus, Richardus, Syluester; & in casu, quo quis malo animo seduxerit Religiosum, Scotus, Gabriel, Adrianus, summa Rosella, Angelus apud citatos.

Ratio est; non solum quia seductor multis modis ineptus esse potest ad Religionem, propter coniugium, ætatem, &c. sed etiam quia ipsa religio sua natura consilij est, non necessitatis, iuxta illud, *si vis etc.* Vnde etiam secundum Canones, omnibus datur annus liberæ probationis, ne vllus nisi volens profiteatur; nec vlli vnquam pro pœnitentia Religio iure imponitur.

ASSERTIO V. Qui absque vi & fraude nouitium, aut etiamnum secularem à Religione abduxit, non tenetur ad ullam restitutionem nec religioni, nec seducto faciendam. Ita Sotus, Valentia, Bannes, Aragonius, Salon, Lessius locis cit. contra Paludanum, Antoninum, Adrianum, Maiorem. Probat. ex dictis superius dub. 2. n. 64. Quia tunc nec seducto fit iniuria, nec Religioni; ut quæ nullum adhuc ius ad seductum habebat.

ASSERTIO VI. Idem probabilis videtur, quamuis seductus iam fuerit religionem professus. Ita Sotus, Petrus Nauarrus, Salon, Aragonius, Bannes, Lessius; etsi non solum veteres illi, sed etiam Syluester, Nauarrus, Valentia contrarium sentiant.

Ratio est. Quia Religiosus non ita se habet ad Religionem, eiusque Prælatos, ut seruus ad dominum; sed sicut ciuis ad Rempublicam, filius ad parentem; quandoquidem Religiosus, ut patet non se tradunt Religioni, aut Prælati, ob eorum præcipuè utilitatem, sed in primis ob suum spirituale bonum: ac proinde nec Prælati, nec Religio habet vllum ius iustitiæ in illum Religiosum, sed obedientiæ solum; nec in vlla ipsius bona de facto nondum existentia, & Religioni non transcripta, nisi interueniente & supposita illius voluntate: Ergo si quocunque casu hic aut se, aut emolumenta ex sua voluntate adhuc pendentiæ, voluntarie subtrahat, nulla videlicet interueniente vi aut fraude, tenebitur quidem ex Religione & obedientia reddere, sed ex iustitia nec ab ipso, nec ab alijs erit, vlla facienda restitutio, iuxta dicta dub. præced.

loc. cit. numero 64. & 72. Ex quibus etiam fundamentum contrariæ sententiæ soluitur.

